

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2010. június 10.*

A C-140/09. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale di Genova (Olaszország) a Bírósághoz 2009. április 17-én érkezett, 2009. február 27-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA**

és

a **Presidenza del Consiglio dei Ministri**

között folyamatban lévő eljárásban,

* Az eljárás nyelve: olasz.

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök, C. Toader, K. Schiemann, P. Kūris (előadó) és L. Bay Larsen bírák,

főtanácsnok: N. Jääskinen,
hivatalvezető: M.-A. Gaudissart egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. február 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA képviseletében V. Roppo, P. Canepa és S. Sardano avvocati,
- az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: G. De Bellis avvocato dello Stato,
- az Európai Bizottság képviseletében V. Di Bucci és E. Righini, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Unió állami támogatásokra vonatkozó jogának értelmezésére vonatkozik.

- 2 E kérelmet a Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA (a továbbiakban: TDM) felszámolás alatt álló tengeri szállítási vállalkozás és a Presidenza del Consiglio dei Ministri között a TDM által elszenvedett azon kár megtérítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében nyújtotta be az előterjesztő bíróság, amely kárt a versennyel és az állami támogatással kapcsolatos uniós szabályoknak a Corte suprema di cassazione (legfelső semmítőszék) általi téves értelmezése, illetve az EK 234. cikk harmadik bekezdése értelmében történő Bíróság elé utalás e bíróság általi megtagadása okozott.

A nemzeti jogi háttér

- 3 Az alapügyben szóban forgó támogatásokat a Tirrenia di Navigazione SpA (a továbbiakban: Tirrenia) hajózási vállalkozás számára ítélték oda, amely a TDM versenytársa, a különös nemzeti jelentőségű hajózási társaságok szerkezetátalakításáról szóló, 1974. december 20-i 684. törvény (GURI 336. sz., 1974. december 24., a továbbiakban: a 684. törvény), és különösen annak 19. cikke értelmében.

4 A 684. törvény 7. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A kereskedelmi tengerészeti miniszter az előző cikkben meghatározott szolgáltatások nyújtásához éves *ad hoc* egyezmények kötésével a kincstárügyi és az állami hozzájárulásokért felelős miniszterekkel együttműködve jogosult támogatást nyújtani.

A fenti albekezdésben hivatkozott támogatásoknak biztosítaniuk kell a hároméves időszak folyamán a szolgáltatás gazdasági egyensúly feltételei mellett való működtetését. E támogatások előzetes jelleggel a nettó bevétel, a beruházások értékcsökkenése, a működési költségek, valamint a pénzügyi ráfordítások alapján kerülnek meghatározásra.

[...]”

5 A 684. törvény 8. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az 1. cikk c) pontjában meghatározott nagyobb és kisebb szigetekkel való összeköttetést biztosító szolgáltatásoknak, valamint a technikailag és gazdaságilag szükséges esetleges meghosszabbításoknak biztosítaniuk kell az érintett területek, és különösen Mezzogiorno gazdasági és szociális fejlődéséhez kapcsolódó követelmények teljesülését.

A kereskedelmi tengerészeti miniszter ennél fogva az említett szolgáltatások nyújtásához 20 éves időtartamra, éves *ad hoc* egyezmény kötésével a kincstárügyi és az állami hozzájárulásokért felelős miniszterekkel együttműködve jogosult támogatást nyújtani.”

6 A 684. törvény 9. cikke értelmében:

„Az előző cikkben meghatározott egyezménynek az alábbiakat kell tartalmaznia:

- 1) a biztosítandó útvonalak felsorolása;
- 2) az egyes útvonalak gyakorisága;
- 3) az egyes útvonalakhoz rendelt hajók típusa;
- 4) a támogatást, amelyet a nettó bevétel, a beruházások értékcsökkenése, a működési költségek, valamint a pénzügyi ráfordítások alapján kell meghatározni.

Minden év június 30-ig ki kell igazítani az adott évre fizetendő támogatás összegét, amennyiben az előző év során az egyezményben meghatározott gazdasági összetevők legalább egyike az előző támogatás meghatározásakor figyelembe vett érték egy huszadát meghaladóan módosult.”

7 A 684. törvény 18. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A jelen törvény alkalmazásából eredő pénzügyi terhet 93 milliárd líra összegig fedezik a kereskedelmi tengerészeti miniszter 1975. évre vonatkozó költségvetési előirányzata 3061. fejezetében már meghatározott alapok, illetve azon alapok, amelyek a következő pénzügyi éveknél megfelelő fejezetekben kerülnek majd meghatározásra.”

8 A 684. törvény 19. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A jelen törvény által érintett egyezmények jóváhagyásának időpontjáig a kereskedelmi tengerészeti miniszter a kincstárügyi miniszterrel együttműködve havi részletekben előlegeket folyósít, amelyek teljes összege nem haladja meg a 18. cikkben megjelölt teljes összeg [kilencven] %-át.”

9 A 684. törvény alapján fogadták el végrehajtási intézkedésként az 1979. június 1-jei 501. sz. köztársasági elnöki rendeletet (GURI 285. sz., 1979. október 18.), amelynek 7. cikke megállapítja, hogy az említett törvény 19. cikkében meghatározott előlegeket a különös nemzeti jelentőségű szolgáltatásokat nyújtó társaságok számára az új egyezmények megkötésével kapcsolatos aktusok számvevőszék általi bejegyzésének időpontjáig fizetik.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 10 Amint a C-173/03. sz., *Traghetti del Mediterraneo* ügyben 2006. június 13-án hozott ítéletből [EBHT 2006., I-5177. o.] kitűnik, amelynek alapjául az alapeljárás szolgált, és amelyre a Bíróság a tényállás és az említett ítéletet megelőző eljárás további részleteinek ismertetése érdekében hivatkozik, a TDM és a Tirrenia két tengeri szállítási vállalkozás, amelyek az 1970-es években menetrendszerinti tengeri összeköttetést biztosítottak a szárazföldi Olaszország és Szardínia, illetve Szicília szigete között. 1981-ben a TDM keresetet indított a Tirrenia ellen a Tribunale di Napoli előtt az 1976 és 1980 között a Tirrenia által érvényesített alacsonyjegyár-politika miatt elszenvedett állítólagos kárának megtérítése iránt.
- 11 A TDM tisztességtelen versenyre, valamint az EGK-Szerződés 85., 86., 90. és 92. cikkének (módosítást követően az EK-Szerződés 85., 86., 90. és 92. cikke, jelenleg, módosítást követően EK 81., EK 82., EK 86. és módosítást követően EK 87. cikk) megsértésére hivatkozott. Úgy érvel többek között, hogy a Tirrenia visszaélt az érintett piacon fennálló erőfölényével azáltal, hogy messze az önköltségi ár alatti viteldíjakat alkalmazott, amelyeket az uniós jog alapján szerinte jogszerűtlen, közpénzből kapott támogatásnak köszönhetően tehetett. Keresetét azonban elutasította az 1993. május 26-i ítélet, amelyet helyben hagyott a Corte d'appello di Napoli 1996. december 13-i ítélete.
- 12 Az említett ítélettel szemben a TDM vagyonfelügyelője által benyújtott fellebbezést a Corte suprema di cassazione 2000. április 19-i ítéletével elutasította, nem adva helyt többek között a fellebbező arra irányuló kérelmének, hogy az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdéseket terjesszen elé a Bíróság, azzal az indokkal, hogy az érdemi határozatot hozó bírák a választott megoldással lényegében betartották az EK-Szerződés ez ügyben jelentőséggel bíró rendelkezéseit, és a megoldás megfelelt a Bíróság ítélkezési gyakorlatának.

- 13 2002. április 15-én a csődeljárás alá vont TDM (amelynek időközben elrendelték a felszámolását) vagyonfelügyelője keresetet indított az Olasz Köztársaság ellen a kérdést előterjesztő bíróság előtt e tagállam azon kár megtérítésére való kötelezése iránt, amelyet a versenyre és az állami támogatásokra vonatkozó uniós jogszabályok Corte suprema di cassazione általi téves értelmezése és az EK 234. cikk harmadik bekezdése alapján a Corte suprema di cassazione terhelő, előzetes döntéshozatalra utalási kötelezettség megsértése miatt e vállalkozás elszenvedett. A hivatkozott kár a Tirrenia ellen benyújtott, a TDM szerint a Tirrenia által folytatott tisztességtelen verseny káros hatásainak megtérítésére irányuló kereset lehetőségének elvesztésében nyilvánul meg.
- 14 2003. április 14-én a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett a Bíróság elé, ami a fent hivatkozott Traghetti del Mediterraneo ügyben hozott ítélet alapjául szolgált, amely ítéletben a Bíróság a következőket mondta ki:

„Ellentétes a közösségi joggal az olyan nemzeti szabályozás, amely általános szabályként kizárja a tagállam felelősségét a közösségi jognak a végső fokon eljáró nemzeti bíróságnak felróható megsértésével magánszemélynek okozott kárért azzal az indokkal, hogy a közösségi jog megsértése az eljáró bíróság által végzett jogszabály-értelmezésből vagy a tényállási elemek és a bizonyítékok általa végzett értékeléséből ered.

Ellentétes a közösségi joggal az olyan nemzeti szabályozás is, amely a tagállam felelősségét a bíró szándékos vagy súlyosan köteleességszegő károkozására korlátozza, amennyiben az ilyen korlátozás az érintett tagállam felelősségének kizárásához vezetne azokban az esetekben, amikor az alkalmazandó jog – a C-224/01. sz. Köbler-ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10239. o.] 53–56. pontjában kifejtett – nyilvánvaló megsértésére került sor.”

- 15 Ezen ítéletet követően a kérdést előterjesztő bíróság 2009. február 27-i ítéletében megállapította, hogy „fennáll a tagállami bíróság részéről elkövetett jogsértés”, és külön végzéssel az eljárás folytatásáról rendelkezett az e jogsértésből eredő károk megtérítése iránti keresetről történő határozathozatal érdekében. Az említett eljárás e szakaszában a kérdést előterjesztő bíróság, mivel kétségei voltak az állami támogatásokra vonatkozó uniós jog értelmezésével kapcsolatban, ismét előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz.
- 16 Előzetes döntéshozatal iránti kérelme alátámasztására a kérdést előterjesztő bíróság előadja, hogy nem talál az uniós szabályozásban és ítélkezési gyakorlatban egyértelmű választ arra a kérdésre, hogy a Tirrenia által a különösen a szóban forgó támogatások következtében gyakorolt magatartás torzította-e a közös piacon a versenyt. Jóllehet, a Suprema Corte 2000. április 19-i ítéletében elutasította ennek lehetőségét azon indokkal, hogy e támogatások a kabotázstevékenységgel kapcsolatosak, és azt egyetlen tagállamban fejtették csak ki, a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint azonban a kérdés az, hogy a 684. törvény, és különösen annak 19. cikke összeegyeztethető-e az EK 86–EK 88. cikkel.
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság egyrészt arra szeretne választ kapni, hogy jogszerűen nyújtható-e állami támogatás előleg formájában olyan pontos és kötelező erejű szempontok hiányában, ami megelőzhetné, hogy a támogatás a verseny torzulásához vezessen. Kifejti, hogy e támogatások kifizetése azt eredményezheti, hogy az állam anélkül jár el valamely támogatás nyújtása során, hogy bármiféle előzetes vizsgálatot végezne a kedvezményezett vállalkozás pénzügyi irányítása vonatkozásában, és ez magát a vállalkozást arra készítheti, hogy a verseny felszámolását lehetővé tevő üzletpolitikát folytasson. A kérdést előterjesztő bíróság úgy érvel, hogy – tekintettel a Corte di Cassazione megállapításaira – szükségesnek tűnik e kérdés arra figyelemmel történő megválaszolása, hogy a szóban forgó támogatások által kedvezményezett vállalkozásnak a közigazgatási szerv által rögzített tarifákat kell alkalmaznia.

- 18 Másrészt a C-280/00. sz., Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben 2003. július 24-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-7747. o.] alapján, tekintettel a Tirrenia szolgáltatása által lefedett, az alapügy megoldásához figyelembe veendő útvonalakra (Genova–Cagliari; Genova–Porto Torres) és arra, hogy ezen települések az Európai Unió területén találhatóak, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy ténylegesen felmerülhet a versenynek a tagállamok közötti kereskedelmet érintő, szóban forgó támogatások miatti torzulásának a kérdése. Kifejti, hogy e kérdés megválaszolása a Bíróság hatáskörébe tartozik.
- 19 E körülmények alapján a Tribunale di Genova felfüggesztette eljárását, és az alábbi kérdést terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából:

„Összeegyeztethető-e a közösségi jog elveivel – különösen a Szerződés V. címében (korábbi IV. cím), valamint az EK 86., EK 87. és EK 88. cikkben foglalt rendelkezésekkel – az olyan, állami támogatásokra vonatkozó nemzeti szabályozás, mint a [...] 684. törvényben, pontosabban annak 19. cikkében foglalt szabályozás, amely állami támogatások nyújtását – még ha csak előlegként is – teszi lehetővé egyezmények hiányában, valamint pontos és kötelező erejű szempontok előzetes meghatározása nélkül, amelyek megelőzhetnék, hogy a támogatás nyújtása a verseny torzulásához vezessen, és e tekintetben jelentőséget lehet-e tulajdonítani annak a ténynek, hogy a kedvezményezettnek a közigazgatási szerv által előírt tarifákat kell alkalmaznia?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről*A kérdés tárgyáról, megfogalmazásáról és elfogadhatóságáról*

- 20 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Tribunale di Genova az alapügyben már hozott határozatot az olasz állam felelősségéről azon ténnyel kapcsolatban, hogy a Corte suprema di cassazione elmulasztott az EK 234. cikk harmadik bekezdése szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszteni a Bíróság elé, megállapítva először is a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály fennállását, másodszor e jogszabály kellően súlyos megsértését, harmadszor pedig az államot terhelő kötelezettség megsértése és a hivatkozott – a TDM Tirrenia elleni keresete megnyerése esélyének elvesztésében megnyilvánuló – kár közötti közvetlen összefüggés fennállását. Ebben az összefüggésben a Tribunale di Genova – úgy tűnik – elismerte továbbá a Bíróság C-39/94. sz., SFEI és társai ügyben 1996. július 11-én hozott ítéletére (EBHT 1996., I-3547. o.) hivatkozva a jogellenesen nyújtott állami támogatás kedvezményezettjének szerződésen kívüli kötelezettsége megállapításának lehetőségét a nemzeti jog alapján.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor, mielőtt a TDM által hivatkozott kár megértésére irányuló kérelemről határozott volna, a Bírósághoz fordult a 684. törvényben, különösen annak 19. cikkében foglalthoz hasonló nemzeti szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban. Egyébként amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozat – jelen ítélet 16. és 18. pontjában kifejtett – indokolásából, és nem magából a kérdésből, kitűnik: a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy az alapügyben szóban forgó támogatások érintették-e a tagállamok közötti kereskedelmet, és a verseny torzulását vonták-e maguk után, a Bíróságra bízva e kérdés megválaszolását.

- 22 A kérdés megfogalmazására és a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseire tekintettel először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság a nemzeti rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban nem foglalhat állást (lásd különösen a C-118/08. sz. *Transportes Urbanos y Servicios Generales* ügyben 2010. január 26-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-635. o.] 23. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Nem foglalhat továbbá állást a támogatási intézkedések vagy a támogatási programok közös piaccal való összeegyeztethetőségéről, mivel ezen összeegyeztethetőség értékelése az uniós bíróság ellenőrzése mellett eljáró Európai Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik (lásd a C-237/04. sz. *Enirisorse*-ügyben 2006. március 23-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-2843. o.] 23. pontját). A Bíróság nem rendelkezik továbbá hatáskörrel az alapügy tényeinek elbírálására vagy az általa értelmezett uniós szabályoknak nemzeti intézkedésekre, illetve helyzetekre való alkalmazására, mivel ezek a kérdések a nemzeti bíróság kizárólagos hatáskörébe tartoznak (lásd a C-451/03. sz. *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti* ügyben 2006. március 30-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-2941. o.] 69. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 23 Következésképpen a jelen esetben a Bíróság nem dönthet a 684. törvénynek az uniós joggal való összeegyeztethetőségéről, illetve az alapügyben szóban forgó támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségéről, és nem értékelheti az alapügy tényállását annak megállapítása végett, hogy ezen említett támogatások érintették-e a tagállamok közötti kereskedelmet, vagy a versenyt torzították-e, illetve fenyegettek-e annak torzításával.
- 24 A Bíróság ugyanakkor hatáskörrel rendelkezik arra, hogy tájékoztassa a kérdést előterjesztő bíróságot minden olyan, az uniós jog releváns értelmezésére vonatkozó szempontról, amely lehetővé teszi számára adott nemzeti rendelkezés e joggal való összeegyeztethetőségének értékelését az előtte folyó eljárásban (lásd a fent hivatkozott *Enirisorse*-ügyben hozott ítélet 24. pontját, valamint a fent hivatkozott *Transportes Urbanos y Servicios Generales* ügyben hozott ítélet 23. pontját). Az állami támogatások terén a Bíróság többek között tájékoztathatja a kérdést előterjesztő bíróságot minden olyan szükséges szempontról, amely lehetővé teszi számára annak megállapítását, hogy adott nemzeti intézkedés állami támogatásnak minősülhet-e az uniós jog értelmében (lásd ebben az értelemben különösen a C-53/00. sz. *Ferring*-ügyben 2001.

november 22-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-9067. o.] 29. pontját; a fent hivatkozott Enirisorse-ügyben hozott ítélet 25. és 51. pontját; a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 54. és 72. pontját; a C-206/06. sz., Essent Netwerk Noord és társai ügyben 2008. július 17-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-5497. o.] 96. pontját, valamint a C-222/07. sz. UTECA-ügyben 2009. március 5-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-1407. o.] 41. és 47. pontját).

- 25 Másodsor: meg kell állapítani, hogy jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság úgy tűnik, már megállapította, hogy az alapügyben szóban forgó támogatások állami támogatásnak minősülnek, az általa feltett – a jelen ítélet 16–18. pontjában kifejtett – kérdések, amint az a kérelem érdemi vizsgálatából kitűnik, az uniós jog szerinti állami támogatás fennállásának feltételeire vonatkoznak.
- 26 Mivel a Bizottság ezzel ellentétben azt javasolja, hogy a Bíróság nyújtson a kérdést előterjesztő bíróság számára pontosításokat egyrészt az előzetes bejelentési kötelezettséggel járó új állami támogatás fogalmára, másfelől a jogellenes támogatás kedvezményezettjének felelősségére vonatkozóan, meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérdései nem e kérdésekre vonatkoznak, amelyekről úgy tűnik, legalább részlegesen már határozott. A kérdést előterjesztő bíróság egyébként nem terjeszt elő e kérdések vizsgálatához szükséges ténybeli és jogi elemeket.
- 27 A fentiekből következően az előterjesztett kérdést úgy kell értelmezni, hogy az arra keres választ, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy az alapügyre jellemző körülmények között az előlegek egyezmény jóváhagyását megelőző kifizetéséről rendelkező nemzeti jogszabály alapján folyósított támogatások állami támogatásnak minősülhetnek-e.
- 28 Az olasz kormány szerint a kérdés nem releváns, és ez okból elfogadhatatlannak kell nyilvánítani. Úgy érvel, hogy az alapügyben szóban forgó támogatások állami támogatásnak való minősítésének kérdése nem merül fel, hiszen e támogatások az 1976 és 1980 közötti időszakra vonatkoznak, amely időszak során a kabotázspiac liberalizációjára még nem került sor.

- 29 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések relevanciájának vélelmét csak kivételesen lehet megdönteni, ha nyilvánvaló, hogy az uniós jogi rendelkezések kért értelmezése semmilyen kapcsolatban sem áll az alapügy tényállásával vagy tárgyával, vagy ha a probléma hipotetikus természetű (lásd többek között a C-429/05. sz., Rampion és Godard ügyben 2007. október 4-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-8017. o.] 23. és 24. pontját, valamint a C-387/07. sz., M.I.V.E.R. és Antonelli ügyben 2008. december 11-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-9597. o.] 15. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 30 Meg kell állapítani, hogy az alapügyben szóban forgó támogatások minősítésének kérdése kapcsolódik a TDM és az olasz állam közötti jogvita tárgyához, és nem hipotetikus problémát vet fel, mivel a kérdést előterjesztő bíróságnak a jogvita eldöntéséhez meg kell vizsgálnia, hogy a Tirrenia részesült-e állami támogatásban. Ennélfogva az előterjesztett kérdés újrafogalmazott formájában elfogadható.

A kérdésről

- 31 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az „állami támogatásnak” minősítéshez a következő feltételek teljesülése szükséges. Először is: a beavatkozásnak az állam által vagy állami forrásból kell történnie. Másodsor: alkalmasnak kell lennie arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet. Harmadszor: a kedvezményezett számára előnyt kell megtestesítenie. Negyedszer: torzítania kell a versenyt, vagy a verseny torzításával kell fenyegetnie (lásd különösen ebben az értelemben a C-142/87. sz., Belgium kontra Bizottság, ún. „Tubemeuse”-ügyben 1990. március 21-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-959. o.] 25. pontját; a fent hivatkozott

Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben hozott ítélet 74. és 75. pontját; a fent hivatkozott Enirisorse-ügyben hozott ítélet 38. és 39. pontját; a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 55. és 56. pontját; a C-341/06. P. és C-342/06. P. sz., Chronopost és La Poste kontra UFEX és társai egyesített ügyekben 2008. július 1-jén hozott ítélet [EBHT 2008., I-4777. o.] 121. és 122. pontját; a fent hivatkozott Essent Netwerk Noord és társai ügyben hozott ítélet 63. és 64. pontját, valamint a fent hivatkozott UTECA-ügyben hozott ítélet 42. pontját).

- 32 A jelen esetben e feltételek közül az első nem képezi az előterjesztett kérdés és vita tárgyát, mivel az alapügyben szóban forgó támogatásokat a 684. törvény értelmében nyújtották, és azokat, amint az az említett törvénynek többek között a 18. és 19. cikkéből következik, az állami költségvetésből fedezték.
- 33 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak – a jelen ítélet 16–18. pontjában kifejtett – indoklására figyelemmel, először a harmadik feltételt kell megvizsgálni, majd azt követően együtt a második és a negyedik feltételt.

A kedvezményezett vállalkozásnak nyújtott előnyről

- 34 Formájától függetlenül támogatásnak minősül az a beavatkozás, amely közvetlenül vagy közvetve alkalmas vállalkozások előnyben részesítésére, illetve amely olyan gazdasági előnynek tekinthető, amelyet a kedvezményezett vállalkozás az általános piaci feltételek között nem érhetett volna el (a fent hivatkozott SFEI és társai ügyben hozott ítélet 60. pontja; a fent hivatkozott Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben hozott ítélet 84. pontja; a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 59. pontja, valamint a fent hivatkozott Essent Netwerk Noord és társai ügyben hozott ítélet 79. pontja).

- 35 Ezzel szemben, amennyiben az állami beavatkozás a kedvezményezett vállalkozás által közszolgáltatási kötelezettségként teljesített szolgáltatás ellenértékéül adott térítésnek tekinthető oly módon, hogy e vállalkozás nem részesül tényleges anyagi előnyben, és így nem kerül e beavatkozás folytán versenytársainál kedvezőbb helyzetbe, úgy az ilyen beavatkozás nem minősül az Unió jogának értelmében állami támogatásnak (lásd a fent hivatkozott Ferring-ügyben hozott ítélet 23. és 25. pontját, a fent hivatkozott Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben hozott ítélet 87. pontját, amely ítéleteket a Corte suprema di cassazione 2000. április 19-i, az alapügyben szóban forgó ítéletét megelőzően feltett előzetes döntéshozatal iránti kérdésekre válaszul hozott a Bíróság; valamint a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 60. pontját és a fent hivatkozott Essent Netwerk Noord és társai ügyben hozott ítélet 80. pontját).
- 36 Azonban ahhoz, hogy valamely konkrét térítés elkerülje az állami támogatássá minősítést, számos feltételnek kell teljesülnie (a fent hivatkozott Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben hozott ítélet 88. pontja; a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 61. pontja és a fent hivatkozott Essent Netwerk Noord és társai ügyben hozott ítélet 81. pontja).
- 37 Egyrészt a kedvezményezett vállalkozást ténylegesen közszolgáltatási kötelezettségnek kell terhelnie, és e kötelezettségnek egyértelműen meghatározottnak kell lennie (a fent hivatkozott Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben hozott ítélet 89. pontja; a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 62. pontja, valamint a fent hivatkozott Essent Netwerk Noord és társai ügyben hozott ítélet 82. pontja).
- 38 Másrészt a térítés számítási alapjául szolgáló paramétereknek előzetesen megállapítottaknak, objektíveknek és átláthatóknak kell lenniük, elkerülendő, hogy a térítés a kedvezményezett vállalkozás versenytársaival szembeni előnyben részesítésére alkalmas gazdasági előny legyen (a fent hivatkozott Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben hozott ítélet 90. pontja; a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 64. pontja, valamint a fent hivatkozott Essent Netwerk Noord és társai ügyben hozott ítélet 83. pontja).

- 39 Harmadrészt a térítés nem haladhatja meg a közszolgáltatási kötelezettség teljesítésével okozott kiadások teljes vagy részleges fedezéséhez szükséges mértéket, figyelemmel az e kötelezettségek teljesítéséből származó bevételekre és ésszerű nyereségre is (a fent hivatkozott Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben hozott ítélet 92. pontja és a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 66. pontja, valamint a fent hivatkozott Essent Netwerk Noord és társai ügyben hozott ítélet 84. pontja).
- 40 Negyedrészt az említett térítést a megfelelően irányított és az általa végzett közszolgáltatás követelményeinek teljesítéséhez szükséges eszközökkel kellőképpen ellátott átlagos vállalkozás – e kötelezettségei teljesítésével keletkezett – költségeinek elemzése alapján kell meghatározni, figyelemmel az e kötelezettségek teljesítéséből származó bevételekre és ésszerű nyereségre is (a fent hivatkozott Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben hozott ítélet 93. pontja és a fent hivatkozott Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 67. pontja, valamint a fent hivatkozott Essent Netwerk Noord és társai ügyben hozott ítélet 85. pontja).
- 41 A jelen esetben a 684. törvény 8. és 9. cikkéből kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó támogatások célja a nagyobb és kisebb olasz szigetekkel való összeköttetést biztosító szolgáltatások támogatása volt, amely szolgáltatásoknak biztosítaniuk kell az érintett területek, és különösen Mezzogiorno gazdasági és szociális fejlődéséhez kapcsolódó követelmények teljesülését. Az e támogatásokban részesülő vállalkozásokkal aláírt egyezmények rendelkeznek a biztosítandó útvonalakkal, ezen útvonalak gyakoriságával, és az egyes útvonalakhoz rendelt hajók típusával kapcsolatos kötelezettségekről. Következésképpen a kedvezményezett vállalkozásokat bízták meg a közszolgáltatási kötelezettség végrehajtásával.
- 42 A 684. törvény 7. cikke úgy rendelkezik egyébként, hogy a támogatásoknak biztosítaniuk kell a szolgáltatás gazdasági egyensúly feltételei mellett való működtetését, valamint hogy e támogatások előzetes jelleggel, a nettó bevétel, a beruházások értékcsökkenése, a működési költségek, az üzemeltetéssel kapcsolatos kiadások, valamint a pénzügyi ráfordítások alapján kerülnek meghatározásra.

- 43 Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság határozatában kifejti, hogy csupán az 1979. június 1-jei 501. sz. köztársasági elnöki rendelettel kerültek meghatározásra azon gazdasági és ügyviteli szempontok, amelyeket tekintetbe kell venni a 684. törvény szerinti egyezmények megkötése során, és csupán 1991 júliusában kötötte meg az olasz állam a Tirrenia csoport egyes vállalkozásaival az említett, 1989. január 1-jén hatályba lépő egyezményeket húszéves időtartamra. Az alapügyben érintett időszak egésze során, azaz 1976 és 1980 között, illetve az egyezmények jóváhagyásáig az alapügyben szóban forgó támogatásokat előleg címén folyósították a 684. törvény 19. cikkének értelmében.
- 44 Következésképpen az említett egyezmények hiányában az alapügyben szóban forgó támogatásokat anélkül folyósították az egész fent említett időszak során, hogy a kedvezményezett vállalkozásokat terhelő közszolgáltatási kötelezettségeket világosan meghatározták volna, anélkül hogy előzetesen tárgyilagos és átlátható módon meghatározták volna azon paramétereket, amelyek alapján e kötelezettségek ellentételezését kiszámolták, és annak biztosítása nélkül, hogy ezen ellentételezés nem haladta meg az említett kötelezettségek teljesítésével összefüggő költségeket. Mivel a jelen ítélet 40. pontjában hivatkozott negyedik feltételnek sem felelnek meg, az említett támogatások eszerint egyetlen olyan feltételt sem teljesítenek, amely lehetővé tenné, hogy – az érintett vállalkozásnak nyújtott előny hiányában – a közszolgáltatási kötelezettségek ellentételezése ne minősüljön az uniós jog értelmében állami támogatásnak.
- 45 Irreleváns e tekintetben azon tény, hogy előlegként kerültek kifizetésre az egyezmények jóváhagyására várva, és ezen egyezmények megkötésére később sor került, de csak több évvel később léptek hatályba. Az ilyen tények nem szüntetik meg a kedvezményezett vállalkozásnak nyújtott előnyt, sem azon hatásokat, amelyeket ezen előny a versenyre gyakorolhat, amennyiben az összes fent említett feltétel nem teljesül.
- 46 Hasonlóképpen irreleváns azon tény, miszerint az alapügyben szóban forgó támogatásokban részesülő vállalkozásnak a közigazgatási szerv által rögzített tarifákat kell alkalmaznia. Míg a fent említett feltételek tekintetében az ilyen tarifák fennállása

jelentőséggel bír a közszolgáltatási kötelezettség teljesítésével okozott kiadások – a kapcsolódó bevételekre is figyelemmel történő – értékelése végett, nem bír jelentőséggel a kedvezményezett vállalkozás számára nyújtott előny fennállását illetően, amennyiben e feltételek mindegyike nem teljesül.

A tagállamok közötti kereskedelem sérelméről és a verseny torzulásának veszélyéről

⁴⁷ Amint az a jelen ítélet 16–18. pontjában megállapítást nyert, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az alapügyben felmerül a tagállamok közötti kereskedelem sérelmének és a verseny torzulásnak kérdése.

⁴⁸ Az olasz kormány ezzel ellentétes állásponton van, akként érvelve, hogy az érintett időszakban a kabotázspiac liberalizációjára még nem került sor, mivel arra csak a szolgáltatásnyújtás szabadsága elvének a tagállamokon belüli tengeri fuvarozásra (tengeri kabotázs) történő alkalmazásáról szóló, 1992. december 7-i 3577/92/EGK tanácsi rendeletet (HL L 364., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 10. o.) nyomán, pontosabban a földközi-tengeri szigetközi kabotázsszolgáltatásokat illetően 1999. január 1-jén került sor. A tárgyalás során az olasz kormány kifejtette, hogy egyetlen más tagállambeli vállalkozás sem tevékenykedett azon belső útvonalakon, ahol a Tirrenia 1976 és 1980 között működött, míg a TDM arra hivatkozott, hogy ezen útvonalakon egy olasz és egy spanyol vállalkozás összefonódásából létrejött vállalkozás tevékenykedett.

⁴⁹ E tekintetben meg kell jegyezni, hogy azon tény, miszerint a tagállamokon belüli tengeri fuvarozási szolgáltatásokkal kapcsolatos korlátozások megszüntetésére az alapügyben érintett időszakot követően került sor, nem feltétlenül zárja ki azt, hogy

az alapügyben szóban forgó támogatások alkalmasak legyenek a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, és torzítsák a versenyt, illetve fenyegetsenek annak torzításával.

50 Egyrészt nem zárható ki, hogy a Tirrenia – amint azt a TDM állítja – más tagállamok vállalkozásaival volt versenyben az érintett belső útvonalakon, ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia. Másrészt nem zárható ki az sem, hogy a Tirrenia nemzetközi útvonalakon is versenyben volt ilyen vállalkozásokkal, valamint hogy a különböző tevékenységeire vonatkozó külön könyvelés hiányában fennállt a kereszt-támogatás veszélye, azaz a jelen esetben annak veszélye, hogy az alapügyben szóban forgó támogatásokban részesülő kabotázstevékenységből származó bevételeit az említett nemzetközi útvonalakon folytatott tevékenységei hasznára fordítja, amit szintén a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.

51 A kérdést előterjesztő bíróság feladata mindenestre – e megfontolásokra tekintettel és az alapügy tényállásának fényében – annak értékelése, hogy az alapügyben szóban forgó támogatások alkalmasak voltak-e a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, és torzították-e a versenyt, illetve fenyegettek-e annak torzításával.

52 E megfontolásokra figyelemmel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az alapügyre jellemző körülmények között az előlegek egyezmény jóváhagyását megelőző kifizetéséről rendelkező nemzeti jogszabály alapján folyósított támogatások állami támogatásnak minősülnek, amennyiben e támogatások alkalmasak a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, és torzítják a versenyt, illetve annak torzításával fenyegetnek, amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia.

A költségekről

- 53 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

Az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az alapügyre jellemző körülmények között az előlegek egyezmény jóváhagyását megelőző kifizetéséről rendelkező nemzeti jogszabály alapján folyósított támogatások állami támogatásnak minősülnek, amennyiben e támogatások alkalmasak a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, és torzítják a versenyt, illetve annak torzításával fenyegetnek, amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia.

Aláírások